

**Problemele fundamentale ale
OUG privind comasarea
alegerilor din iunie 2024**

Expert Forum

Semilunei 7, ap. 1

București

www.expertforum.ro

Autori: Septimius Pârvu, Laura Ștefan

Policy brief EFOR #167, 4 martie 2024

Expert Forum a analizat proiectul ordonanței de urgență¹ și a transmis comentarii, unele care țin de contextul în care este inițiat actul normativ, iar altele legate de aspecte legislative punctuale. Prezentăm mai jos problemele fundamentale pe care le-am identificat în legătură cu această metodă de legiferare. Notăm că la nivel tehnic textul aduce anumite îmbunătățiri care contribuie la organizarea mai bună a alegerilor europarlamentare. Aceste modificări ar fi trebuit să fie făcute din timp pentru a putea fi implementate corespunzător. Expert Forum a arătat deja de ce comasarea alegerilor cu doar trei luni înaintea datei scrutinului pentru europarlamentare nu este justificată și recomandată².

În concluzie, EFOR își menține poziția cu privire la riscurile de constituționalitate pe care comasarea alegerilor europarlamentare cu cele locale le ridică. În același timp salutăm introducerea normelor care îmbunătățesc procesul de organizare a alegerilor europarlamentare, deși rămânem îngrijorați de modalitatea de legiferare aleasă.

1. Per ansamblu, **remarcăm că elaborarea unei ordonanțe de urgență care să reglementeze comasarea alegerilor nu este justificată. Aceasta nu este survine ca urmare a unei "situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată"**, element care ține de esența OUG în conformitate cu art. 115 din Constituția României. Calendarul electoral era cunoscut de mult timp, era predictibil, iar comasarea nu este rezultatul unei situații neprevăzute, care nu a fost în controlul decidenților, ci este rezultatul unor negocieri politice care au fost începute târziu și s-au prelungit foarte mult, riscând să pericliteze desfășurarea în condiții bune a alegerilor. Așadar, emiterea unei OUG pentru comasare și modificarea unor aspecte esențiale precum mandatul aleșilor locali nu este justificată.

Cu privire la acest aspect este relevantă practica instanței constituționale - Decizia nr. 761/2014 referitoare la admiterea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 55/2014 pentru reglementarea unor măsuri privind administrația publică locală³:

¹ Ordonanță de urgență privind unele măsuri pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024, https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/631_1709276701_OUG%20.pdf

² <https://expertforum.ro/comasare-alegeri-haos/>

³ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/164759>

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la art. 115 alin. (4) din Constituție (spre exemplu, Decizia nr. 255 din 11 mai 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 16 iunie 2005), Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență în următoarele condiții, întrunite în mod cumulativ: existența unei situații extraordinare; reglementarea acesteia să nu poată fi amânată și urgența să fie motivată în cuprinsul ordonanței. Situațiile extraordinare exprimă un grad mare de abatere de la obișnuit sau comun și au un caracter obiectiv, în sensul că existența lor nu depinde de voința Guvernului, care, în asemenea împrejurări, este constrâns să reacționeze prompt pentru apărarea unui interes public pe calea ordonanței de urgență (a se vedea mutatis mutandis Decizia nr. 83 din 19 mai 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 8 iunie 1998). De asemenea, în accepțiunea Deciziei nr. 258 din 14 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 17 aprilie 2006, "inexistența sau neexplicarea urgenței reglementării situațiilor extraordinare [...] constituie în mod evident o barieră constituțională în calea adoptării de către Guvern a unei ordonanțe de urgență [...]. A decide altfel înseamnă a goli de conținut dispozițiile art. 115 din Constituție privind delegarea legislativă și a lăsa libertate Guvernului să adopte în regim de urgență acte normative cu putere de lege, oricând și - ținând seama de împrejurarea că prin ordonanță de urgență se poate reglementa și în materii care fac obiectul legilor organice - în orice domeniu" (a se vedea și Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014)."

Propunerea de OUG aflată în dezbatere publică nu respectă aceste condiții cumulative.

Per ansamblu, modificările propuse ar fi putut fi realizate din timp. Încă din 2019 EFOR a arătat după alegerile europarlamentare că există numeroase problemele legate de legislația electorală⁴, iar în decembrie 2023 am tras un semnal de alarmă într-un raport⁵ care a arătat că legislația nu a fost actualizată. Oricum, legislația electorală ar trebui să se schimbe în Parlament și nu prin OUG emisă de Guvern, după cum reiese și din Decizia 51/2012 a CCR:

Aceste considerente recomandă ca reglementările în materie electorală să fie dezbătute în Parlament, iar nu adoptate pe calea unei proceduri cu caracter de excepție, prin care Parlamentul este ocolit, dar obligat la un vot tacit asupra unui conținut normativ aflat la aprecierea aproape exclusivă a Guvernului.

2. Adoptarea acestei OUG, care modifică reguli importante ale procesului electoral cu trei luni înaintea alegerilor contravine principiilor predictibilității și stabilității juridice

⁴ <https://expertforum.ro/raport-observare-europarlamentare-2019/>

⁵ <https://expertforum.ro/problemele-grave-europarlamentare/>

Comisia de la Veneția subliniază în Codul bunelor practici în materie electorală că „orice reformă care vizează legislația electorală care urmează să se aplice unor alegeri trebuie să aibă loc suficient de devreme pentru a putea fi cu adevărat aplicabilă”⁶. Decizia CCR 150/2020 reține că pot fi acceptate excepții de la regula de un an dacă este necesară remedierea unor problemele **neprevăzute** sau **rectificarea** legislației naționale pentru a nu aduce atingere drepturilor recunoscute la nivel internațional⁷. Mai mult, menționează că “dacă modificarea legislației electorale în cauză aduce **o îmbunătățire a dreptului de vot al cetățenilor**, acest lucru poate fi făcut chiar și cu o perioadă mai mică de un an înainte de alegeri, pentru că acest principiu nu are prioritate față de celelalte principii și nu poate fi invocat pentru a menține o situație contrară standardelor europene în domeniu”. CCR menționează că “stabilitatea acestor norme constituie o expresie a **principiului securității juridice**, instituit, implicit, de art. 1 alin. (5) din Constituție, principiu care exprimă în esență faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă să o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă.”

În Decizia nr. 426/2023, CCR face referire la modificarea legislației cu mai puțin de un an înaintea alegerilor și efectele asupra predictibilității cadrului legislativ:

Așadar, un prim aspect al principiului securității juridice în materie electorală vizează frecvența modificărilor legislative, care determină impredictibilitatea cadrului normativ și confuzia alegătorilor cu privire la sistemul de scrutin aplicabil. Alternativ, este momentul în care intervin modificările legislative. Cu cât acesta este mai apropiat de data organizării alegerilor, cu atât este mai puternică prezumția că modificările respective au ca scop crearea unui beneficiu/avantaj pentru partidul politic care le-a adoptat, fiind dictate de interesele sale iminente, și pot avea ca rezultat manipularea electoratului.

EFOR a notat în raportul din decembrie 2023⁸ că anumite îmbunătățiri trebuie realizate și sunt absolut necesare pentru alegerile pentru Parlamentul European, atât timp cât sunt de natură tehnică și nu denaturează elementele cheie ale procesului electoral – comasarea alegerilor nu se încadrează în niciun caz într-o astfel de logică. Proiectul de OUG conține articole care modifică astfel de elemente esențiale (**comasarea alegerilor, mandatele aleșilor locali, modul de constituire a birourilor electorale**) cu trei luni înaintea alegerilor, ceea ce contravine standardelor internaționale.

Proiectul are un potențial ridicat de a crea dificultăți membrilor administrației electorale. Declarativ, proiectul de OUG extinde votarea până la ora 22, pentru a permite mai multor alegători să voteze. Asta este o premisă falsă - că această extindere va soluționa problema timpilor mai îndelungați necesari pentru ca alegătorul să fie verificat în SIMPV, să fie trecut pe două liste electorale și să voteze. Prelungirea perioadei de vot în sine nu va rezolva dificultățile majore pe care le

⁶ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-rom](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-rom)

⁷ https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/05/Decizie_150_2020-1.pdf

⁸ https://expertforum.ro/wp-content/uploads/2023/12/PB-159_legislatie_PE.pdf

întâmpină membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru care era oricum o provocare organizarea alegerilor locale și care acum vor trebui să gestioneze și pe cele europarlamentare. Deși posibilitatea de a extinde votarea și mai mult, în cazul în care sunt alegători la coadă este binevenită, poate crea și mai mult stres pentru birourile electorale în acest context, întrucât operațiunile se pot întinde foarte mult. O altă îngrijorare este legată de capacitatea birourilor electorale de circumscripție și a Biroului Electoral Central de a gestiona procesul. EFOR a susținut constant adoptarea unor măsuri care să permită cât mai multor alegători să voteze. **Implementarea în condiții bune a unor astfel de măsuri poate fi însă afectată de comasarea alegerilor.** Decizia CCR 51/2012 sublinia faptul că:

Or, legea criticată, modificând cu mai puțin de un an înaintea alegerilor procedura de desfășurare a acestora, se abate de la dispozițiile invocate. O asemenea modificare legislativă intempestivă poate fi de natură să creeze dificultăți suplimentare autorităților însărcinate cu aplicarea sa, sub aspectul adaptării la procedura nou instituită și operațiunile de ordin tehnic pe care aceasta le presupune.

Aceași logică se aplică dacă sunt generate dificultăți în exercitarea dreptului de vot.

Este adevărat că doar Avocatul Poporului poate ataca această OUG la CCR, însă **principiul cooperării loiale între instituțiile statului interzice preluarea în legislația propusă a unor soluții legislative declarate deja neconstituționale de CCR.** Acest proiect de OUG reia unele dintre amendamentele pentru care a fost declarată neconstituțională încercarea de comasare a alegerilor din 2012 (numărul mare de buletine de vot, proceduri care creează confuzie sau care îngreunează activitatea birourilor electorale etc). Dacă această OUG va ajunge în fața CCR, ținând cont de jurisprudența anterioară a curții, există un risc major de invalidare și, pe cale de consecință, de blocare a procesului electoral.

3. OUG se aplică doar pentru aceste alegeri și nu rezolvă neclaritățile legate de Legea 33/2007 pe termen lung

Reținem că prin aprobarea **unei OUG care se aplică doar la aceste alegeri riscăm să ajungem în situația de după alegerile pentru Parlamentul European din 2019**, când s-a revenit la prevederile unui act normativ învechit, întrucât Legea 33/2007 nu a fost modificată ulterior în Parlament pentru a introduce inovațiile legislative utilizate la acele alegeri sau aprobate în alte legi electorale. OUG 29/2019 privind modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală, precum și pentru unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European și a referendumului național din 26 mai 2019⁹ s-a aplicat doar la acele alegeri, iar netranspunerea în legislația de bază a condus la nevoia de a modifica semnificativ legislația electorală prin OUG în luna martie 2024.

⁹ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/213560>

4. **Nota de fundamentare¹⁰ nu explică suficient nevoia de comasare a alegerilor. Documentul menționează faptul că "la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, alegerile europarlamentare se desfășoară în mod frecvent, la aceeași dată cu cele locale".** Expert Forum a analizat legislația tuturor statelor membre UE și calendarul electoral din ultimii ani, ajungând la concluziile de mai jos.¹¹ Pe scurt, **situația descrisă în nota de fundamentare nu este deloc similară cu cea a altor țări, care au deja o experiență în acest sens, norme aprobate cu mult timp înainte, reglementate la nivel de Constituție sau lege.**

- EFOR a identificat 7 țări unde alegeri locale sau regionale au loc în paralel cu cele europarlamentare.
- În mai multe dintre aceste țări, legislația nu pare să fi fost modificată cu doar câteva luni înaintea alegerilor, precum se întâmplă în România. În nici un alt stat nu s-a luat decizia de comasare arbitrar, în premieră în 2024 și cu 4 luni înainte de scrutin.
- În unele țări reglementările care stabilesc organizarea alegerilor în aceeași zi se regăsesc în Constituție.
- Există puține exemple (cel mai aproape fiind Ungaria și parțial Italia) unde alegerile se organizează pentru un număr semnificativ de poziții din administrația locală.
- În state precum Malta, Belgia sau Irlanda nu se organizează alegeri pentru primari.
- Unele țări, precum Italia sau Germania, organizează alegeri locale constant, pentru un număr limitat de administrații locale la fiecare rundă, nu doar o singură dată la patru-cinci ani, pentru toată țara.
- În cele mai multe țări perioadele de desfășurare a alegerilor sunt aceleași de mulți ani și se întâmplă să se suprapună uneori peste europarlamentare. Deci nu au fost neapărat luate decizii în sensul de a muta data alegerilor special pentru anul 2024.
- Cel mai apropiat caz de cel românesc pare a fi Ungaria. Motivele comasării sunt similare, dar acolo Constituția a fost schimbată în 2022 pentru alegerile din 2024. Chiar dacă modificarea a fost făcută din timp, există critici privind efectele negative pe care le vor aduce aceste schimbări. Ungaria va mai avea mandate suprapuse la primari după alegerile din iunie, o decizie politică pentru care au fost exprimate critici ale opoziției și observatorilor externi.

Observăm, pe de altă parte, că nota de fundamentare nu menționează niciun impact la capitolul *Impactul asupra drepturilor și Libertăților fundamentale ale omului*, fapt care nu este în conformitate cu ceea ce propune proiectul de OUG și arată lipsa unei justificări solide a proiectului.

¹⁰

https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/631_1709221236_Nota%20de%20fundamentare.pdf

¹¹ <https://expertforum.ro/comasare-euro/>

Impactul bugetar și economiile aduse la bugetul de stat prin comasare nu sunt suficient motivate, contrar normelor de tehnică legislativă. Nota de fundamentare menționează faptul că "Sunt reduse cheltuielile și perioada electorală, în condițiile în care în România în anul 2024, așa cum am menționat mai sus, se vor desfășura 4 tipuri de scrutine electorale."

Reiterăm faptul că CCR a stabilit în Decizia 51/2012 că:

Importanța și necesitatea măsurilor de reducere a cheltuielilor bugetare într-un context de criză economică - incontestabile de altfel nu se pot constitui însă în argumente care să susțină, în orice condiții, restrângeri ale exercițiului unor drepturi sau ale unor libertăți sau care să susțină măsuri de natură a afecta principii fundamentale ale statului de drept.

5. Comasarea poate crea mai multă confuzie și inegalități între actorii electorali. Nota de fundamentare face referire la efectele benefice ale OUG, incluzând participarea mai crescută și economiile bugetare.

În nota de fundamentare se arată că "Desfășurarea la aceeași dată a celor 2 tipuri de scrutin are numeroase beneficii și poate motiva cetățeni să se prezinte la urne asigurând o reprezentativitate mai mari a membrilor din România în Parlamentul European, consolidând poziția României în Uniunea Europeană, prin transmiterea unui semnal clar că își dorește să urmeze poziția pro-UE și proiectele pentru dezvoltarea Uniunii pentru toate unitățile administrativ-teritoriale. Mai mult, aleșii locali pot motiva cetățenii să se prezinte într-un număr mai mare la urne și să-și exprime opțiunile de vot".

Considerăm că suprapunerea unor alegeri cu mize diferite, cu teme de campanie foarte diverse poate crea mai degrabă confuzie în rândul alegătorilor decât unitatea pro-UE descrisă în nota de fundamentare. De asemenea, având în vedere că această logică avantajează principalele partide aflate la guvernare, mai degrabă contribuie la crearea unui cadru electoral în care partidele mai mici sau care nu au aceeași capacitate financiară și organizatorică vor fi dezavantajate. Reducerea perioadei de pregătire pentru alegerile locale ar putea crea dificultăți suplimentare pentru potențialii competitori electorali care nu beneficiază de subvenții pentru partidele politice sau de structuri de partid dezvoltate.

În plus, suprapunerea alegerilor va crea dificultăți în controlul finanțării partidelor politice și campaniilor electorale, întrucât limita dintre cele două campanii va fi neclară, iar partidele care candidează la alegerile europarlamentare vor avea un avantaj. Nici legislația nu este foarte clară în acest sens, întrucât Legea 334/2006 nu include reglementări despre cum se aplică regulile în cadrul alegerilor care se desfășoară în acest timp.

De asemenea, procedurile noi și mai complexe, precum și un număr mare de buletine de vot (care pot conduce la prelungirea prezenței unui alegător în secția de

votare) pot afecta dreptul la informare și exprimare politică a alegătorilor, după cum

Curtea constată, totodată, că această reglementare este de natură să determine dificultăți în exercitarea dreptului de vot, dificultăți care pot avea ca efect, în cele din urmă, restrângerea exercițiului acestui drept. Astfel, prin organizarea concomitentă a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat și a celor pentru autoritățile administrației publice locale cetățenii vor avea de realizat o sarcină mult mai complexă - exprimarea opțiunii pe 6 buletine de vot -, ceea ce va presupune creșterea exponențială a timpului necesar votării pentru fiecare cetățean, luând în calcul în acest sens distribuirea buletinelor, timpul de vot în cabine, introducerea buletinelor de vot în cele 3 urne. Complexitatea operațiunilor de vot poate avea ca efect excluderea de la vot a alegătorilor care, independent de voința lor, nu vor reuși să voteze în perioada de timp afectată exercitării votului, până la închiderea urnelor.” [...]” Curtea reține că o procedură greoaie de vot, determinată de numărul mare de buletine de vot, ca și autoritățile publice diferite cu privire la care alegătorii trebuie să își manifeste în același timp opțiunea, pot avea ca efect împiedicarea liberei exprimări a opiniei acestora.

notează și CCR în Decizia 51/2012:

6. Reglementările legate de pierderea mandatului la aleșii locali creează din nou premisele pentru migrație politică și oferă un avantaj primarilor și președinților consiliilor județene în defavoarea consilierilor locali și județeni.

Proiectul oferă o perioadă de grație doar pentru primari și președinți de consilii județene care pot migra la alt partid fără a pierde mandatul, prin excepție de la regula instituită de OUG 57/2019 privind Codul Administrativ la art. 160 alin (1) lit. h)¹² și 193 (2)¹³. Astfel, atunci când demisionează din partidul pe care îl reprezintă în mandatul curent, aceștia nu își pot continua mandatul electiv. Perioada de grație începe cu 60 de zile înainte de data alegerilor locale și expiră la data intrării în exercițiul noului mandat. Atenție, schimbarea partidului este posibilă de oricâte ori în această perioadă de grație. **Aceste reglementări creează un potențial mare de migrație politică și afectează predictibilitatea legislativă, similar cu contextul generat de OUG 55/2014 pentru reglementarea unor măsuri privind administrația publică locală¹⁴.**

Proiectul de OUG creează condiții discriminatorii față de consilierii locali și județeni, pentru care nu pot schimba partidul deoarece lor continuă să li se aplice interdicția prevăzută de Codul Administrativ. În privința acestor categorii de aleși locali există deja decizii CCR care invalidează migrația politică în timpul mandatului. De notat că prin Decizia nr. 761/2014 CCR constată că ordonanța de urgență 55/2014 încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție “numai în raport cu situația consilierilor locali și județeni.”

¹² ”(1) Mandatul primarului încetează, de drept, în următoarele cazuri: h) pierderea, prin demisie, a calității de membru al partidului politic sau al organizației minorității naționale pe a cărei listă a fost ales;”

¹³ ” (2) Președintelui consiliului județean i se aplică în mod corespunzător prevederile art. 160-162.”

¹⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/161004>

Pentru a reflecta efectele negative ale migrației politice, reiterăm următorul paragraf din Decizia CCR nr. 153 din 12 martie 2013:

"primarul pierde, consecutiv, și girul alegătorilor, obținut inițial în virtutea candidaturii sale pe o listă susținută în campania electorală de un anumit partid politic și votată în final de aceștia. Legiuiitorul a optat pentru o astfel de reglementare urmărind diminuarea migrației politice și a oportunismului politic, fenomene a căror existență a fost demonstrată de realitățile ultimilor ani. Schimbarea, pe parcursul mandatului, a apartenenței politice a primarului riscă să afecteze înseși interesele comunității, pe de o parte, prin perturbațiile și instabilitatea pe care le poate genera în cadrul aparatului administrativ prin intermediul căruia își exercită prerogativele de putere cu care a fost investit prin lege și care pot afecta eficacitatea acțiunilor întreprinse în îndeplinirea competențelor sale, iar, pe de altă parte, prin lipsa de certitudine în ce privește realizarea obiectivelor promovate în timpul campaniei electorale, în considerarea cărora alegătorii i-au acordat votul".

7. OUG prelungește termenele pentru preluarea mandatelor, termenele reglementate începând să curgă de la 27 septembrie. Art. 34 stabilește că:

Pentru intrarea în exercițiul mandatului autorităților administrației publice locale alese în anul 2024, prin derogare de la prevederile art. 113 alin. (1), art. 114 alin. (1) și (3), art. 115 alin. (1), art. 121 alin. (1) lit. a), art. 149 alin. (1), art. 150 alin. (1) și art. 187 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019, cu modificările și completările ulterioare, termenele reglementate în cuprinsul acestor articole încep să curgă de la data de 27 septembrie 2024.

Considerăm că acest fapt va crea confuzie cu privire la preluarea mandatelor și va crea o administrație paralelă, care va trebui să aștepte trei luni să își preia mandatul. În unele cazuri, primarii sau consilierii care nu au mai câștigat un mandat ar putea fi dezinteresați să își exercite atribuțiile sau nu vor mai avea autoritate în comunitate. Mai mult, unele persoane alese ar putea să nu își mai preia mandatul, ceea ce poate conduce chiar la alegeri parțiale. **Așadar, organizarea alegerilor locale în iunie și prelungirea perioadei de preluare a mandatului poate crea confuzie și dezechilibru în activitatea administrației publice locale. Mai mult, ar putea afecta calitatea guvernării la nivel local.**

8. Proiectul redefinește modul de formare a birourilor electorale, pentru a include reprezentanți ai competitorilor care participă la ambele alegeri. Acesta introduce reglementări care schimbă procedura de completare a birourilor și include reguli neclare, respectiv riscul de a defavoriza anumiți competitori electorali.

Completarea birourilor electorale (cu excepția celui pentru secțiile de votare pentru străinătate) la nivel politic include mai multe etape succesive, în care se includ, conform proiectului de OUG, reprezentanți ai:

- a. *partidelor politice și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cărora le-au fost repartizate mandate la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2019, în ordinea descrescătoare a numărului de mandate obținute*
- b. *partidelor politice parlamentare și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care au avut grup parlamentar propriu în cel puțin una dintre Camerele Parlamentului la data constituirii acestuia ca urmare a alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților din anul 2020, în ordinea descrescătoare a numărului de mandate de parlamentar.*
- c. *al grupului organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale din Camera Deputaților*
- d. *dacă au rămas locuri libere - reprezentanți ai partidelor politice și organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care nu au obținut mandate în Parlamentul European, precum și cu reprezentanți ai partidelor politice și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale neparlamentare, în ordinea descrescătoare a numărului de candidaturi depuse pentru alegerile din data de 9 iunie 2024.*

Notăm că schimbarea continuă a modului în care se formează birourile electorale nu este o bună practică. Reamintim că în Codul de bune practici în materie electorală se menționează că "Elementele fundamentale ale dreptului electoral, în special, sistemul electoral propriu zis, componenta comisiilor electorale și constituirea circumscripțiilor electorale, nu trebuie amendate decât cel puțin cu un an înainte de alegeri, sau trebuie înscrise în constituție sau formulate în formă de document cu un statut mai înalt decât cel al unei legi ordinare." De asemenea, misiunea de evaluare a alegerilor parlamentare din 2020 a recomandat: "Pentru a crește stabilitatea administrației electorale, mandatele membrilor ar putea fi protejate mai bine împotriva înlocuirii arbitrare, pe o perioadă rezonabilă de timp dinainte de data alegerilor".¹⁵ Proiectul schimbă logica din Legea 115/2015, unde se stabilește la art. 38 (4) că BEC se completează cu câte un reprezentant al fiecărui partid politic care are ca membri cel puțin 7 senatori sau 10 deputați sau care au obținut reprezentare parlamentară la scrutinul anterior, respectiv reprezentanți ai competitorilor care au depus liste complete pentru consiliile județene în cel puțin 18 județe. La rândul său, această reglementare a fost introdusă prin Legea 91/2020, cu o lună înainte de data alegerilor, contrar standardelor internaționale asumate de România.

Mai mult, **formularea de la punctul d) nu este foarte clară** și introduce în același proces de distribuție atât competitori de la locale, cât și de la europarlamentare, care pot avea un număr foarte diferit de candidați. De notat că la locale numărul de candidați este mult mai mare, așadar acești competitori ar putea fi

¹⁵ <https://www.osce.org/files/f/documents/e/4/484835.pdf>

favorizați. În plus, se reduce posibilitatea de reprezentare cât mai largă în favoarea partidelor mari.

În ceea ce privește birourile electorale pentru străinătate, OUG restrânge reprezentarea față de formularea actuală din Legea 33/2007. Astfel, Biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate se completează la nivel politic cu partide "care au membri în Parlamentul European la data începerii perioadei electorale și participă la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024". În forma actuală a legii, acesta se completează cu reprezentanți ai partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale sau organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri, în prima fază care au reprezentanți în Parlamentul European, apoi care nu au reprezentanți în PE.

9. Art 14 stabilește că la "alegerile din data de 9 iunie 2024, prin derogare de la prevederile art. 18 alin. (4 1) din Legea nr. 115/2015, cu modificările și completările ulterioare, cetățenii cu drept de vot care și-au stabilit reședința în circumscripția electorală cu mai puțin de 60 de zile înaintea datei scrutinului își vor putea exercita dreptul de vot doar în comuna, orașul, municipiul sau subdiviziunea administrativ-teritorială a municipiului în care își au domiciliul."

Deși termenul a fost redus de la 6 luni, perioada de 2 luni este prea scurtă, având în vedere că OUG ar putea intra în vigoare în luna martie, deci le oferă alegătorilor mai puțin de o lună să își înregistreze reședința. Așadar, termenul de 60 de zile ar trebui scurtat, mai ales în condițiile în care noile reguli se adoptă intempestiv prin OUG. Notăm că în lipsa unei campanii de informare eficiente, această reglementare riscă să devină și mai restrictivă și să afecteze drepturile alegătorilor.

10. Conform art. 30, prin derogare de la reglementările privind contravențiile din legile 33/2007 și 115/2015, se aplică, în mod corespunzător, regimul contravențional prevăzut de Legea nr. 208/2015, cu modificările și completările ulterioare. Trebuie totuși menționat că sunt anumite tipuri de contravenții specifice acestor tipuri de alegeri, care trebuie să rămână în vigoare.
11. Per ansamblu, **legislația nu definește cum se vor corela anumite aspecte care sunt diferite în cele două tipuri de alegeri**, inclusiv aspecte importante precum termenele pentru soluționarea unor întâmpinări sau contestații, modul în care se va desfășura campania electorală, finanțarea și controlul campaniei electorale, funcționarea birourilor electorale etc.
12. **Unele aspecte care reduc eficiența și transparența procesului electoral rămân nerezolvate:**

- La europarlamentare un cetățean poate susține un singur competitor, această normă este restrictivă și contrară standardelor internaționale. Legea trebuie modificată pentru ca orice cetățean să poată susține unul sau mai mulți competitori. Mai mult, la locale se permite susținerea mai multor competitori, ceea ce poate crea confuzie pentru alegătorii care vor să susțină candidați pentru ambele tipuri de scrutine.
- Numărul de semnături de susținere pentru depunerea candidaturilor este foarte mare (200 mii pentru partide și 100 mii pentru independenți) și depășește pragul recomandat de către Codul bunelor practici în materie electorală, de 1% din numărul total al alegătorilor – " Legea nu trebuie să impună colectarea semnăturilor a mai mult de un 1% de alegători din circumscripția respectivă". Numărul de semnături ar trebuie redus.
- Nu există o metodologie clară și reglementată de verificare a semnăturilor, ceea ce poate ridica semne de întrebare privind integritatea procesului, mai ales dacă luăm în calcul experiențele anterioare, în care au fost deschise dosare penale pentru nereguli referitoare la întocmirea dosarelor. Procesul de verificare nu poate fi observat, deși Expert Forum a depus astfel de cereri la alegerile anterioare. Reiterăm prevederile din Codul bunelor practici în materie electorală: "Verificarea semnăturilor trebuie să fie reglementată de niște norme clare, în special cele care vizează datele limită; Procesul de verificare trebuie, în principiu, să cuprindă toate semnăturile. Oricum, din moment ce se stabilește cu certitudine că numărul cerut de semnături a fost colectat, semnăturile rămase nu trebuie verificate;"
- Ședințele birourilor electorale nu sunt publice, ceea ce reduce transparența procesului. Raportul ODIHR pentru alegerile parlamentare din 2020 a recomandat: " Pentru a crește transparența, ședințele birourilor electorale ar trebui să fie deschise publicului".¹⁶
- presei și observatorilor electorali.
- Termenele pentru publicarea hotărârilor și deciziilor birourilor electorale nu sunt clar specifice în Legea 33/2007.
- Pentru funcționarea optimă a secțiilor de votare din străinătate, s-ar putea crește numărul de membri ai birourilor electorale (mai mult de 8 reprezentanți ai competitorilor electorali) și numărul de tablete alocate. De asemenea, ar putea fi detaliate mai bine criteriile pe baza cărora se înființează secțiile de votare din străinătate – a se vedea art. 23 din Legea 208/2015.
- Pentru străinătate, Legea 33/2007 nu preia reglementările stabilite prin alte acte normative (a se vedea Legea 208/2015), care permit înființarea de secții de votare la cererea unui număr de cel puțin 100 de alegători dintr-o regiune.
- Legea nu încurajează publicarea de date despre procesul electoral, iar mare parte din comunicare conform Legii 33/2007 se face prin afișaj sau prin canale radio-TV. Legislația nu menționează publicarea de date detaliate despre candidați, iar aceasta se află în general la discreția BEC. Informațiile legate de candidaturi trebuie publicate cât mai detaliat pe site-ul BEC, iar ce

¹⁶ <https://www.osce.org/files/f/documents/e/4/484835.pdf>

informații se publică trebuie stabilite prin lege și nu prin decizii arbitrare la fiecare rundă de alegeri. Având în vedere că datele se colectează în momentul depunerii candidaturilor, ele ar putea fi publicate în formate deschise (xls, csv etc) și detaliate, cu includerea unor informații legate de gen, vârstă, profil profesional.

- Anumite prevederi privind campania electorală sunt în dezacord cu cele din Legea 334/2006 care reglementează finanțarea campaniei electorale. De exemplu, Legea 33/2007 face referire la metode de promovare stradală care sunt interzise conform Legii 334. De asemenea, există reglementări contradictorii, cum ar fi cele legate de dimensiunea afișelor care pot fi folosite.
- La alegerile locale, listele care nu respectă prevederile art 7 (1) - "Listele de candidați pentru alegerea consiliilor locale și a consiliilor județene trebuie întocmite astfel încât să asigure reprezentarea ambelor sexe, cu excepția celor care conțin un singur candidat." – nu sunt anulate de drept.
- OUG oferă posibilitatea pentru persoanele cu dizabilități care se pot deplasa la secție să schimbe secția de votare dacă nu este accesibilă la europarlamentare (art 13 din OUG). Cu toate acestea, pentru alegerile locale nu există această reglementare și se ridică astfel întrebarea cum va vota o persoană în această situație pentru ambele scrutine.
- Procedurile pentru votarea cu urna specială rămân limitate, iar înscrierea se poate face doar într-un interval foarte scurt și doar fizic (prin reprezentant). Înscrierea se poate face doar fizic (de către un reprezentant), până în preția votului. Nu există posibilitatea înscrierii prin mijloace electronice și nici până în ziua votului. Pentru a facilita participarea persoanelor cu dizabilități, termenul pentru înscriere trebuie extins până în ziua votului, la o anumită oră (de exemplu până la prânz). De asemenea, trebuie introdusă înscrierea acestora prin mijloace electronice (email sau o platformă dedicată). Experiența din timpul alegerilor parlamentare organizate în 2020 a arătat că este posibil – înscrierea se poate face la BEJ, întrucât membrii BESV nu au activitate constantă, iar cererile electronice sunt transmise de către BEJ către BESV. Raportul ODIHR referitor la alegeri parlamentare din 2020 a inclus o recomandare care propune ca "Termenul limită extins pentru votul la domiciliu at trebui menținut în cadrul alegerilor viitoare și reglementat prin lege".¹⁷

¹⁷ <https://www.osce.org/files/f/documents/e/4/484835.pdf>